

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور- پژوهشکده آبی پروری آبهای داخلی

فهرست ماهیان دریاچه شهدای خلیج فارس (چیتگر تهران)

نام و نام خانوادگی مجری مسئول

سیامک باقری

و

تهیه کننده

کیوان عباسی

کار فرما

سازمان مهندسی و عمران شهر تهران؛ شرکت آرماتور پردیس

مشاور: پژوهشکده آبی پروری آبهای داخلی

شماره قرار داد: ۹۵-۳۹۲۵-۷۸ س ع

پاییز ۱۳۹۹

مقدمه

دریاچه چیتگر با مساحت آبی حدود ۱۳۰ هکتار بزرگترین دریاچه مصنوعی ایران بوده و در شهر تهران وجود دارد. از سال ۱۳۹۲ مطالعه زیستی و غیر زیستی این دریاچه و تنها ورودی آن (رودخانه کن) توسط پژوهشکده آبی پروری آبهای داخلی وابسته به موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور صورت گرفت و فاکتورهای فیزیکی و شیمیایی، فیتوپلانکتون، زئوپلانکتون، کفزیان و ماهیان بررسی شد. به طور خلاصه، گزارش موردی ماهیان دریاچه چیتگر طی چند مرحله از بهار ۱۳۹۲ تا تابستان ۱۳۹۸ خصوصاً شهریور مهرماه سال های ۱۳۹۳، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ و شهریور ۱۳۹۶ و اردیبهشت، آبان و اسفند ۱۳۹۷ توسط پژوهشکده آبی پروری آبهای داخلی (بندر انزلی) و گزارش مصوب آن طی ۴ بار شامل موارد زیر (مراجعه به فهرست منابع) به موسسه ارسال گردید که دو مورد گذشته ثبت شد (فروست) و دو مورد جدید هم در حال اصلاح گزارش و مقدمات دفاع و ثبت می باشد.

بررسی سوابق مطالعات ماهی شناسی در دریاچه چیتگر نشان داد که **رامین و همکاران (۱۳۹۵)** و **Ramin و همکاران (۲۰۱۶)** ۱۴ گونه ماهی شامل ۹ گونه از کپورماهیان، یک گونه از گامبوزیا ماهیان و چهار گونه از ماهیان زینتی از این دریاچه از بهمن ۱۳۹۲ تا مهرماه ۱۳۹۳ شناسایی نمودند. **باقری و همکاران (۱۳۹۵)** نیز در بررسی مهرماه ۱۳۹۳ ماهیان دریاچه چیتگر، تعداد ۱۸ گونه ماهی شامل ۱۴ گونه فوق به اضافه دو گونه کپور سرگنده و علفخوار، قزل آلائی رنگین کمان و طوطی ماهی شناسایی نمودند که کپورماهیان با ۱۱ گونه غالب بودند. **مرادی و همکاران (۱۳۹۵)** در بررسی شهریورماه ۱۳۹۵ ماهیان دریاچه چیتگر، بیش از ۱۲ گونه ماهی که ۱۱ گونه از ماهیان فوق و یک گونه گربه ماهی آنگولا که زینتی است را داخل دریاچه چیتگر شناسایی نمودند که کپورماهیان از نظر تعداد گونه کاملاً غالب بودند. **عباسی و همکاران (۱۳۹۶)** نیز در بررسی شهریورماه ۱۳۹۴، تعداد ۱۰ گونه ماهی شامل ۸ گونه از کپورماهیان و ۲ گونه از ماهیان زینتی را داخل دریاچه چیتگر و یک گونه سیاه ماهی بومی را داخل رودخانه ورودی آن (کن) شناسایی نمودند که کپورماهیان با ۹ گونه غالب بودند.

در آخرین بررسی های ماهی شناسی که در شهریور ۱۳۹۶ و اردیبهشت، آبان و اسفند ۱۳۹۷ و با هدف شناسایی و بررسی خصوصیات زیستی ماهیان دریاچه چیتگر صورت گرفت. ۱۷ گونه از ۷ خانواده Cyprinidae، Characidae، Esocidae، Loricariidae، Clariidae، Bagridae، Pangasiidae شناسایی شد که خانواده کپور ماهیان با ۱۱ گونه، بیشترین تعداد گونه را داشت.

بنابراین تاکنون حدود **۲۳ گونه ماهی** از این دریاچه گزارش شده و همچنین یک گونه ماهی دیگر که توسط شهرداری تهران یا کلوپ ورزشی نیز صید شده بود، با نام فارسی سوسمار ماهی شناسایی گردید که اسامی خانواده و نام علمی و فارسی ماهیان آن تاکنون به شرح زیر می باشد:

جدول ۵- اسامی گونه های ماهیان دریاچه چیتگر (شهدای خلیج فارس)

ردیف	نام خانواده	نام علمی گونه	نام فارسی گونه	منشا
۱	Cyprinidae	<i>Alburnus chalcoides</i>	شاه کولی	بومی
۲	"	<i>Alburnus hohenackeri</i>	مرواریدماهی قفقاز	بومی
۳	"	<i>Capoeta buhsei</i>	سیاه ماهی مرکزی	اندمیک
۴		<i>Capoeta capoeta</i>	سیاه ماهی معمولی	بومی
۵	"	<i>Carassius auratus*</i>	ماهی حوض رنگی	غیربومی
۶	"	<i>Carassius gibelio*</i>	ماهی حوض وحشی	غیربومی
۷	"	<i>Ctenopharyngodon idella*</i>	کپور علفخوار	غیربومی
۸	"	<i>Cyprinus carpio</i>	کپور معمولی (پرورشی)	غیربومی
۹	"	<i>Hemiculter leucisculus*</i>	ماهی تیزکولی	غیربومی
۱۰	"	<i>Hypophthalmichthys molitrix*</i>	کپور نقره ای	غیربومی
۱۱	"	<i>Hypophthalmichthys nobilis*</i>	کپور سرگنده	غیربومی
۱۲	"	<i>Pseudorasbora parva*</i>	ماهی آمورنما	غیربومی
۱۳	Pangasiidae	<i>Pangasius hypophthalmus *</i>	پنگوسی بلند باله	غیربومی
۱۴	Bagridae	<i>Horabagrus brachysoma *</i>	پنگوسی خالدار	غیربومی
۱۵	Clariidae	<i>Clarias cf. angolensis *</i>	گره ماهی انگولا	غیربومی
۱۶	Loricariidae	<i>Hypostomus plecostomus*</i>	گره ماهی پلنگی	غیربومی
۱۷	Esocidae	<i>Esox lucius</i>	اردک ماهی	بومی
۱۸	Salmonidae	<i>Oncorhynchus mykiss</i>	قزل آلا رنگین کمان	غیربومی
۱۹	Characidae	<i>Piaractus brachypomus</i>	پاکو (پیرانا)	غیربومی
۲۰	Cichlidae	<i>Astronotus ocellatus</i>	اسکار	غیربومی
۲۱	Poeciliidae	<i>Gambusia holbrooki</i>	گامبوزیا	غیربومی
۲۲	Lepidoserinidae	<i>Atractosteus spathula ?</i>	سوسمار ماهی	غیربومی
۲۳	Scaridae	Parrotfish (English name)	طوطی ماهی	غیربومی
۲۴				

تصاویر این ماهیان در زیر آمده است

شاه کولی خزری (*Alburnus chalcoides*)

مروارید ماهی قفقاز (*Alburnus hohenackeri*)

سیاه ماهی مرکزی (*Capoeta buhsei*)

سیاه ماهی معمولی (*Capoeta capoeta*)

ماهی حوض طلائی (*Carassius auratus*)

شکل ۲- تصاویر گونه های ماهیان صید شده در دریاچه چیتگر تهران و ورودی آن

ماهی حوض نقره ای، وحشی یا کپورچه (*Carassius gibelio*)

ماهی کپور علفخوار (*Ctenopharyngodon idella*)

ماهی کپور معمولی (*Cyprinus carpio*)

ماهی تیزکولی (*Hemiculter leucisculus*)

ادامه شکل ۲- تصاویر گونه های ماهیان صید شده در دریاچه چیتگر تهران و ورودی آن

ماهی کپور نقره ای (*Hypophthalmichthys molitrix*)

ماهی کپور سرگنده (*Hypophthalmichthys nobilis*)

ماهی آمورنما (*Pseudorasbora parva*)

ماهی پنگوسی بلند باله (*Pangasius hypophthalmus*)

پنگوسی خالدار (*Horabagrus brachysoma*)

گامبوزیا (*Gambusia holbrooki*)

اردک ماهی (*Esox lucius*)

قزل آلاى رنگين کمان (*Oncorhynchus mykiss*)

گر به ماهى پلنگى (*Hypostomus plecostomus*)

اسکار

گر به ماهى آنگولا (*Clarias cf. angolensis*)

پاکو (*Piaractus brachypomus*)

ماهی فلاور (نوعی طوطی ماهی دورگه)

طوطی ماهی (دورگه)

سوسمار ماهی (*Atractosteus spathula* ?)

شکل ۱ - تصاویر گونه های ماهیان صید شده در دریاچه چیتگر تهران و ورودی آن

منابع

- باقری، س، عباسی، ک، مرادی، م، میرزاجانی، ع. و رامین، م. ۱۳۹۵ (الف). مطالعه تنوع گونه ای و فراوانی ماهیان دریاچه شهدای خلیج فارس، چیتگر-تهران. مجله علمی شیلات ایران، (۳) ۲۵، ص ۱۵ - ۲۵.
- باقری، س، سبک آرا، ج، مکارمی، م. و عباسی، ک. ۱۳۹۵. شناسایی و بررسی ساختار آبزیان دریاچه شهدای خلیج فارس، چیتگر - تهران. فصلنامه علوم و فناوری دریا. شماره ۸۲. تابستان. ص ۵۹ تا ۶۹.

- باقری، س، سبک آرا، مکارمی، خطیب، مرادی، عباسی، ک.، عابدینی، ع. و میرزاجانی و، ۱۳۹۶. گزارش نهایی طرح مطالعه تنوع گونه ای و فراوانی ماهیان دریاچه شهدای خلیج فارس، چیتگر-تهران. انتشارات سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی. تهران. ۱۳۰ ص.

- باقری، س، عباسی، ک.، عابدینی، ع. و میرزاجانی، ۱۳۹۹. "گزارش نهایی طرح پایش و مطالعه لیمنولوژیک و آبریان دریاچه شهدای خلیج فارس" مطالعه تنوع گونه ای و فراوانی ماهیان دریاچه شهدای خلیج فارس، چیتگر-تهران. انتشارات سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی. تهران ۱۷۰ ص.

- رامین، م، قاسمی، ش، دوستدار، م، مرادی، م، عباسی، ک.، باقری، س.، خطیب، س. و نوروزی، ه. ۱۳۹۶. شناسایی و بررسی فراوانی ماهیان دریاچه چیتگر. انتشارات موسسه تحقیقات شیلات ایران. تهران ۹۶ ص.

- عباسی، ک، مرادی، م، باقری، س.، نوروزی، ه.، صداقت کیش، ا. و نیک پور، م. ۱۳۹۵. گزارش بررسی ماهیان دریاچه چیتگر تهران در شهریور ۱۳۹۴. پژوهشکده آبرزی پروری آبهای داخلی کشور. بندرانزلی. ۴۸ ص.

- عباسی، ک.، عبدالملکی، ش.، باقری، س.، مرادی، م.، نیک پور، م.، زحمتکش، ی.، سبک آرا، ج.، خطیب، س.، میرزاجانی، ع.، مخیر، ز.، مکارمی، م.، حسنی نیا، ع.، ماهی صفت، ف.، سرپناه، ع.، دقیق روحی، ج.، قانع، ا.، صیاد رحیم، م.، میرهاشمی □ نسب، ف.، رامین، م.، دژندیان، س. و محمدی □ دوست، ر. ۱۳۹۹. گزارش نهایی پروژه بررسی فراوانی، عادات غذایی و وضعیت تولیدمثل ماهیان دریاچه شهدای خلیج فارس (چیتگر). انتشارات سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی. تهران. ۲۳۹ ص.

- عباسی، ک.، مرادی، م. و باقری، س. ۱۳۹۶. شناسایی و بررسی ترکیب گونه ای و فراوانی ماهیان دریاچه چیتگر تهران در شهریور. پژوهشکده آبرزی پروری آبهای داخلی. بندر انزلی. ۴۷ ص.

- عباسی، ک.، مرادی، م. و باقری، س. ۱۳۹۷. شناسایی و بررسی ترکیب گونه ای و فراوانی ماهیان دریاچه چیتگر تهران در بهار. پژوهشکده آبرزی پروری آبهای داخلی. بندر انزلی. ۴۵ ص.

- عباسی، ک.، مرادی، م. و باقری، س. ۱۳۹۷. شناسایی و بررسی ترکیب گونه ای و فراوانی ماهیان دریاچه چیتگر تهران در پاییز. پژوهشکده آبرزی پروری آبهای داخلی. بندر انزلی. ۴۳ ص.

- عباسی، ک.، مرادی، م. و باقری، س. ۱۳۹۸. شناسایی و بررسی ترکیب گونه ای و فراوانی ماهیان دریاچه چیتگر تهران در زمستان ۱۳۹۷. پژوهشکده آبرزی پروری آبهای داخلی. بندر انزلی. ۴۶ ص.

- مرادی، م.، باقری، س.، سبک آرا، ج.، مکارمی، م.، خطیب، س. و صیادرحیم، م. ۱۳۹۵. گزارش مطالعات ماهی شناسی و تغذیه ماهیان دریاچه چیتگر تهران. پژوهشکده آبرزی پروری آبهای داخلی کشور. بندرانزلی. ۸۶ ص.

- مرادی، م.، باقری، س.، عباسی، ک.، سبک آرا، ج.، مکارمی، م.، خطیب، س. و صیادرحیم، م. ۱۳۹۶. گزارش بررسی رژیم غذایی ماهیان دریاچه چیتگر تهران. پژوهشکده آبرزی پروری آبهای داخلی کشور. بندرانزلی. ۳۵ ص.

- Ramin M.; Bagheri S.; Moradi M.; Abbasi K.; Mirzajani, A.; Doustdar, M., 2016. Identification, distribution, abundance and species composition of fish in the Chitgar Lake (Tehran Province of Iran). Iranian Journal of Fisheries Sciences. 15(1) 585- 589.